

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 160/2016-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. marca 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátkou [REDAKČIA], pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 CoP 27/2015 z 30. novembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2016 doručená sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 CoP 27/2015 z 30. novembra 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že návrhom doručeným Okresnému súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) 7. septembra 2015 sa [REDAKOVANÉ] (otec) a [REDAKOVANÉ] (starý otec) domáhali zmeny predbežného opatrenia nariadeného uznesením okresného súdu č. k. 15 P 252/2014-21 z 1. októbra 2014 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 7 CoP 34/2014-36 z 13. novembra 2014 „s právoplatnosťou k 1. 12. 2014“ o dočasnej úprave styku otca s maloletou [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletá“) v časti odovzdávania maloletej otcovi a preberania maloletej od otca. Týmto návrhom reagovali na predbežné opatrenie okresného súdu č. k. 17 C/263/2015-36 z 12. júna 2015, ktorým v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 23 Co/175/2015-65 zo 4. augusta 2015 „s právoplatnosťou k 31. 8. 2015“ bolo otcovi podľa § 76 ods. 1 písm. j) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) nariadené, aby sa nepribližoval k matke maloletej, t. j. sťažovateľke, na vzdialenosť menej ako 50 metrov až do právoplatného skončenia trestného stíhania vo veci podozrenia zo spáchania prečinu nebezpečného prenasledovania a podozrenia zo spáchania zločinu týrania blízkej a zverenej osoby. Okresný súd uvedenému návrhu vyhovel, pričom rozhodol, že „matka [REDAKOVANÉ] je povinná mal. [REDAKOVANÉ] odovzdať starému otcovi [REDAKOVANÉ] počas nariadenej dočasnej súdnej úpravy styku dieťaťa s otcom a starý otec [REDAKOVANÉ] je povinný mal. [REDAKOVANÉ] odovzdať matke po ukončení nariadenej dočasnej úpravy styku dieťaťa s otcom. Táto zmena platí do právoplatného skončenia konania o úprave rodičovských práv a povinností k mal. [REDAKOVANÉ] pre čas po rozvode manželstva rodičov vedeného na tomto súde pod sp. zn. 15 P/96/2015.“.

Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom namietala, že pri svojom rozhodovaní vychádzal len z účelových tvrdení otca a starého otca. Hoci sťažovateľka „nemá záujem zbavovať otca jeho rodičovských práv... rodičovské práva otca nesmú byť nadradené najlepšiemu záujmu dieťaťa“, podľa jej názoru zdravotný stav maloletej stretávanie s otcom v zmysle právoplatného a vykonateľného predbežného opatrenia nedovoľuje. Vzhľadom na to, že v predmetnej veci bolo nariadené znalecké

dokazovanie znalcom z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie detí, „mala sťažovateľka dôvodne za to, že kým nebude riadne ukončené znalecké dokazovanie a právoplatne rozhodnuté vo veci samej, je akákoľvek predbežná úprava styku otca s mal. [REDAKOVANÉ] kontraproduktívna a v príkrom rozpore s najlepším záujmom mal. [REDAKOVANÉ]“.

Krajský súd napadnutým uznesením uznesenie okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že napadnuté uznesenie krajského súdu „je vydané v rozpore so zisteným skutkovým a právnym stavom, odôvodnené zmätočne a arbitrárne, ignorujúce najlepší záujem dieťaťa, vydané bez vypočutia názoru dieťaťa (priestor dostal otec i starý otec, len dieťa nie), preferujúce záujmy otca a nadradzujúce záujmy otca nad najlepší záujem dieťaťa s účelovo zhodnotenými listinnými dôkazmi“, a ako také porušuje nielen jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale aj základné právo maloletej podľa čl. 41 ods. 1 ústavy a práva podľa č. 3 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že krajský súd uznesením sp. zn. 21 CoP 27/2015 z 30. novembra 2015 „porušil základné práva [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, porušil zároveň základné právo mal. [REDAKOVANÉ] na ochranu detí a mladistvých, zaručené čl. 41 ods. 1 Ústavy SR, porušil základné práva mal. [REDAKOVANÉ] podľa čl. 3 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa“, aby napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľke priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 303,16 €. Sťažovateľka zároveň ústavný súd žiada o vydanie dočasného opatrenia, ktorým by odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Posudzujúc sťažnosť sťažovateľky ústavný súd zistil viacero dôvodov na jej odmietnutie.

1. Ústavný súd v rámci skúmania procesných podmienok konania konštatuje, že hoci petit koncipovaný kvalifikovanou právnou zástupkyňou obsahoval aj návrh na vyslovenie porušenia základného práva maloletej podľa čl. 41 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 3 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu, podanie v tejto časti

nesplňalo náležitosti kvalifikovaného návrhu na začatie konanie pred ústavným súdom, pretože neobsahovalo jednak osobitné označenie tejto navrhovateľky v zmysle § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde, t. j. „kto ho podáva“, a nebolo k nemu pripojené ani splnomocnenie, v ktorom by bolo výslovne uvedené, že maloletá, zastúpená zákonným zástupcom, ho udelila advokátke na jej zastupovanie pred ústavným súdom v zmysle § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Z uvedených dôvodov ústavný súd „sťažnosť“ v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu totiž vyplýva, že nedostatky zákonom predpísaných náležitostí vyplývajúce z podaní sťažovateľov nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04, IV. ÚS 168/05, III. ÚS 789/09, III. ÚS 280/2013). Povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady (II. ÚS 117/05).

2. Čo sa týka sťažnosti sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením (predbežným opatrením) krajského súdu, ústavný súd vychádzajúc z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy konštatuje, že nedisponuje právomocou na jej prerokovanie.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že v minulosti už viackrát zaujal jednoznačné stanovisko, v ktorom vyslovil, že „Rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie v súdnom konaní možno považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. Predpokladom na záver o porušení základných práv a slobôd je však také ich porušenie, ktoré nie je napravitel'né

alebo odstrániteľné v činnosti súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl., § 102 Občianskeho súdneho poriadku), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti s predbežnými opatreniami. Predbežné opatrenie ako zabezpečovací prostriedok v civilnom procese však nemôže samo osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby (čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky)“ (m. m. I. ÚS 46/2000), resp. že „Rozhodnutím o uložení predbežného opatrenia vydaným v občianskoprávnom konaní môže súd porušiť základné právo alebo slobodu účastníka súdneho konania. Takéto porušenie by sa mohlo stať predmetom konania podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky len vtedy, ak by účastníkovi súdneho konania nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom účinného právneho prostriedku nápravy dostupného pred všeobecnými súdmi. Predpokladom záveru o porušení základných práv a slobôd je však také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl. a § 102 Občianskeho súdneho poriadku), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti s predbežnými opatreniami“ (m. m. II. ÚS 81/07).

Aj rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (pozri rozhodnutie APIS proti Slovenskej republike z 10. januára 2000 č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 *ratione materiae* v konaní o zrušení predbežného opatrenia).

Sťažovateľka sťažnosťou napadla rozhodnutie krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o dočasnej úprave styku otca s maloletou výlučne v časti odovzdávania maloletej starému otcovi a preberania maloletej od starého otca, vzhľadom na to, že otec má nariadené nepribližovať sa k sťažovateľke (matke) na vzdialenosť menej ako 50 metrov.

Podľa § 102 ods. 1 OSP ak treba po začatí konania dočasne upraviť pomery účastníkov alebo zabezpečiť dôkaz, pretože je obava, že neskoršie ho nebude možné

vykonať alebo len s veľkými ťažkosťami, súd na návrh neodkladne vydá predbežné opatrenie alebo zabezpečí dôkaz. Predpoklady na nariadenie predbežného opatrenia, jeho dôsledky a spôsob zániku upravujú ustanovenia § 74 až § 77a OSP.

Predbežné opatrenie je jedným zo zabezpečovacích inštitútov civilného procesu, ktorého zabezpečovacia funkcia má za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli pred začatím konania alebo v jeho priebehu nastať. Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi subjektmi. Nariadením predbežného opatrenia nezískava jeden z účastníkov práva, o ktorých sa má rozhodnúť až v budúcnosti, ale sa ním len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov.

Reflektujúc na uvedené východiská ústavný súd konštatuje, že realizácia inštitútu predbežného opatrenia ako zabezpečovacieho prostriedku v civilnom procese nemôže sama osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyplývajúceho z ústavy alebo dohovoru, pretože zákon poskytuje účastníkovi, proti ktorému smeruje výrok rozhodnutia o predbežnom opatrení, primeranú a efektívnu ochranu pred prípadným neopodstatneným a nezákonným obsahom takéhoto rozhodnutia aj počas konania vo veci samej. Keďže teda túto ochranu považuje ústavný súd jednak za účinnú a jednak za dostupnú, účastník súdneho konania sa jej preto nemôže súčasne dovolávať aj prostredníctvom sťažnosti pred ústavným súdom (m. m. II. ÚS 37/00, I. ÚS 46/00, I. ÚS 148/03, I. ÚS 49/07, III. ÚS 281/07).

3. Pokiaľ ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti pristúpil k preskúmaniu niektorých rozhodnutí o predbežných opatreniach, zásadne však išlo o ojedinelé prípady charakterizované výnimočnými okolnosťami veci. V tejto súvislosti ústavný súd judikoval, že zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach môže iba za predpokladu, že by takýmto rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu majúci charakter svojvôle (obdobne III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07).

Podľa ústavného súdu napadnuté uznesenie krajského súdu takéto známky zjavnej svojvôle nenesie.

Krajský súd v odôvodnení rozhodnutia svoj právny záver o správnosti nariadeného predbežného opatrenia odôvodnil stručnou interpretáciou inštitútu predbežného opatrenia, kde zdôraznil jeho provizórny charakter a s tým súvisiace zákonne predpoklady na jeho vydanie. Krajský súd deklaroval záujem maloletej na stretávaní sa s otcom z dôvodu *„udržiavania vzťahu medzi rodičom a maloletým dieťaťom v zmysle chápania ho ako vzoru a autority, ktorý s rastúcim vekom dieťaťa bude nadobúdať širšie rozmery“*, pričom poukázal aj na to, že *„z obsahu spisového materiálu, podaní obidvoch rodičov je zrejmé, že medzi rodičmi doposiaľ nedošlo k rodičovskej dohode o úprave práv a povinností voči mal. ██████████ Styk otca s dieťaťom sa realizuje veľmi problematcky. Z podaní predovšetkým samotných rodičov vyplýva ich absolútna neschopnosť vzájomne komunikovať o potrebách maloletej dcéry.“*

Ústavný súd je preto toho názoru, že krajským súdom prijatý záver vychádza z logickej úvahy opierajúcej sa o primerané odôvodnenie.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd rozhodol o odmietnutí sťažnosti sťažovateľky. Z uvedeného dôvodu bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2016